

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

จังหวัดนครสวรรค์

Needs Assessment and Guidelines for The Participation Management of Administrator in Student Care and Support System of The Educational Service Area Office 42 Nakhon Sawan.

บำรุง อรุณประเสริฐ¹ และสธิพร เชาวนชัย²

Bumrung Arunprasert¹ and Sathiraporn Chaowachai²

¹โรงเรียนขุนไกรพิทยาคม

¹Khun Krai Pittayakom School

e-mail: mao.mth@gmail.com

²คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

²Faculty of Education Naresuan University

Received: July 7, 2021, Reviewed: July 14, 2021, Revised: July 27, 2021, Accepted: August 5, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 317 คน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 37 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และครูจำนวน 280 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยคำนวณเทียบสัดส่วนครูแต่ละอำเภอในสังกัด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ ดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวมเท่ากับ 0.183 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและ

ตัดสินใจในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 11 แนวทาง

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The purposes of this research were to study needs and guidelines for the participation management of administrator in student care and support system of the Educational Service Area Office 42 Nakhon Sawan. The sample group consisted of administrators and teachers in the Educational Service Area Office 42 Nakhon Sawan from 317 educators, 37 administrators, acquired by a purposive sampling and 280 teachers, acquired by stratified random sampling method based on proportional to sign of each district. The tools used for data collection were the questionnaires of the current and desirable condition of the participation management of administrator in student care and support system of the Educational Service Area Office 42 Nakhon Sawan. The collection data was analyzed by percentage, mean, standard deviation, computed and arrange priority by Modified Priority Need Index and content analysis.

The results found that

1. Needs assessment of the participation management of administrator in student care and support system of the Educational Service Area Office 42 Nakhon Sawan index need was 0.183. When considering in each point respectively, the highest need index was the participation in student care and support system. Secondary was planning and decision making in student care and support system. The lowest need index was participation in benefit gained in student care and support system.

2. There were 28 guidelines for the participation management of administrator in student care and support system of the Educational Service Area Office 42 Nakhon Sawan.

Keywords: The Participation Management, Student Care and Support System, The Secondary School.

บทนำ

การจัดการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีการจัดระบบโครงสร้างที่ประกอบด้วยบุคลากรจากหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมบริหารสถานศึกษาเพื่อประโยชน์สูงสุดของการจัดการศึกษาและนักเรียน สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาตามความเหมาะสม ทุกภาคส่วนให้ความร่วมมือและให้ความสำคัญกับการศึกษาซึ่งตรงกับความมุ่งหมายของพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาและชุมชนในการจัดการศึกษาโดยระบุใน มาตรา 8 การจัดการศึกษาให้ยึดหลักการให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 จัดระบบโครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการสถาบันสังคมอื่น (กระทรวงศึกษาธิการ. 2542) และสอดคล้องกับ (ธร สุนทรายุทธ. 2551) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ทั้งทางตรงและ ทางอ้อม ซึ่งอยู่ในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ตลอดจนการประเมินผล โดยทุกฝ่าย ได้สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันอันจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์กร (ธร สุนทรายุทธ. 2551) และสอดคล้องกับคำกล่าวของ (จรัส อติวิทยากรณ. 2554) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมี ส่วนร่วม ได้แก่ ประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้บรรยากาศและการสื่อสารใน องค์กรดีขึ้น ลดความขัดแย้ง ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และองค์กรมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ประโยชน์ต่อผู้บริหาร ผู้บริหารสามารถบริหารบุคลากรได้ง่ายขึ้น การตัดสินใจมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มากขึ้น เนื่องจากได้รับข้อมูลและความคิดเห็นจากทุกฝ่าย และประโยชน์ต่อบุคลากร ความสัมพันธ์ระหว่าง บุคลากรกับผู้บริหารและระหว่างบุคลากรด้วยกันดีขึ้น มีความไว้วางใจกันสูง มีความรับผิดชอบและผูกพันกับ องค์กรมากขึ้น (จรัส อติวิทยากรณ. 2554)

ระบบการศึกษายังมีอุปสรรคและปัญหาที่หลากหลายที่ส่งผลโดยตรงกับนักเรียน และการจัดการศึกษา ทั้งปัญหาส่วนตัวของนักเรียน ปัญหาครอบครัว และปัญหาอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการจัดการศึกษา และเป็นปัจจัยเสี่ยงทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และสอดคล้องกับ สำนักวิชาการและมาตรฐาน การศึกษา ได้กล่าวถึงปัจจัยเสี่ยงจากโรงเรียน โรงเรียนเป็นบ้านหลังที่สองของเด็ก เป็นบ่อเกิดของคุณงาม ความดี พัฒนาศักยภาพ ความรู้ ความสามารถของเด็กและเยาวชน แต่โรงเรียนจำนวนไม่น้อยยังขาดความ พร้อมที่จะทำให้นักเรียนและเยาวชนเป็นคนที่สมบูรณ์ จากการติดตามพบว่า โรงเรียนขาดการดูแลเอาใจใส่ นักเรียนอย่างจริงจัง ขาดการจัดการที่เหมาะสมต่อการพิทักษ์ ปกป้อง ค้ำครอง และให้การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนได้อย่างเท่าทัน ทัวถึง ถูกต้อง และเป็นธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่าง ระหว่างบุคคล ให้ความสำคัญกฎระเบียบมากกว่าชีวิตจิตใจของนักเรียน พัฒนาผู้เรียนโดยไม่คำนึงถึงองค์รวม ตลอดจนการจัดการกับปัญหาของนักเรียนโดยขาดการร่วมมือ และยังเลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา พฤติกรรมนักเรียน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2552) จากปัจจัยเสี่ยงที่กล่าวมาทำให้เห็นว่าส่วน

หนึ่งของการเกิดปัญหากับนักเรียน และการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือการขาดการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาวุฒิกรรมของเด็กนักเรียนซึ่งเป็นสาเหตุที่สำคัญของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษาได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งเสริมพัฒนานักเรียน และการส่งต่อ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2552)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ได้กำหนดแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ให้มีความสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ กลยุทธ์ที่ 1 จัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของมนุษย์และของชาติ เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีทัศนคติที่ดีต่อบ้านเมือง มีหลักคิดที่ถูกต้อง เป็นพลเมืองดีของชาติ มีคุณธรรม จริยธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ และผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคามทุกรูปแบบที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง เช่น ภัยจากยาเสพติด ความรุนแรง การคุกคามในชีวิตและทรัพย์สิน และนโยบายด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ กลยุทธ์ที่ 3 พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพในการจัดการสุขภาวะของตนเองให้มีสุขภาวะที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดจึงได้ส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาในสังกัดน่านโยบายและกลยุทธ์ที่กำหนดเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ส่งเสริมพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เข้มแข็ง มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาโดยเน้นให้มีการเฝ้าระวังพฤติกรรมของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีทักษะการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างมีความสุข มีทักษะในการตัดสินใจการแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. 2563)

จากสภาพปัญหาการจัดการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาดังกล่าวนั้น การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาควรให้ความสำคัญ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 37 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 37 คน และครู 1,700 คน รวมทั้งหมด 1,737 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ จำนวนทั้งหมด 317 คน กำหนดขนาดโดยใช้ตารางจี้และมอร์แกน โดยแบ่งเป็นผู้บริหารจำนวน 37 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง และครูจำนวน 280 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) ตามสัดส่วนของครูแต่ละอำเภอในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

2. ตัวแปร

ความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

3. เครื่องมือการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 33 ข้อ ดังนี้ มีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบในส่วน of สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้วิธีการให้คะแนนตามน้ำหนักของตัวเลือก ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในประเด็นนั้นอยู่ในระดับ มากที่สุด

- 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในประเด็นนั้นอยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในประเด็นนั้นอยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในประเด็นนั้นอยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในประเด็นนั้นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ถึงผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 ฉบับ ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 317 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 แปลความหมายของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

5.4 วิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ โดยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNImodified) (สุวิมล ว่องวาณิช. 2558) ซึ่งเป็นการหาผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์

5.5 จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ได้โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา และผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวุฒิการศึกษา

ระดับปริญญาโทด้านการบริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน ประกอบด้วย

1. นายไพรัตน์ กลิ่นทับ ตำแหน่ง รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

2. นางสาวอิสริยา พันธุ์เขตกิจ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

ศึกษานิเทศก์ผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการบริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน คือ ดร.วรมน วีตะเสวีระ ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 2 คน ประกอบด้วย

1. ดร.ชาญณรงค์ ยาสุทธิ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนนวมินทราชูทิศ มัชฌิม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

2. ดร.อุไร ปัญญาสิทธิ์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนพรหมพิรามวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39

1. ตัวแปร

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

3. เครื่องมือการดำเนินการวิจัย

การศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์โดยการเลือกจากข้อที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI modified) ที่มีค่าสูงที่สุด 3 ลำดับแรก ในแต่ละด้านมากำหนดเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ เป็นลักษณะแบบเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) จำนวน 4 ด้าน รวมทั้งสิ้น 12 ข้อ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล และติดต่อดำเนินการวันเวลากับผู้ให้สัมภาษณ์

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจัดกระทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์เป็นประเด็นแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวมเท่ากับ 0.183 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (PNI modified = 0.186) และด้านที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (PNI modified = 0.176)

ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวม เท่ากับ 0.183 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันกำหนดเกณฑ์หรือข้อตกลงเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่จะดำเนินการส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านร่วมแก้ไขปัญห (PNI modified = 0.208) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมตัดสินใจวางแผนการส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียน และการส่งต่อ (PNI modified = 0.195) และข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรึกษาหารือเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (PNI modified = 0.161)

ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวมเท่ากับ 0.186 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่พฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านแก้ไขปัญหาย่างเหมาะสม (PNI modified = 0.257) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเพื่อจัดกลุ่มนักเรียน (PNI modified = 0.224) และข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูรายงานการจัดกิจกรรมการดำเนินงานเมื่อเสร็จสิ้นแต่ละกิจกรรม (PNI modified = 0.146)

ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวม เท่ากับ 0.182 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคของการจัดกิจกรรมของงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (PNI modified = 0.201) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ (PNI modified = 0.200) และข้อที่มีดัชนีความ

ต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูสรุปผลการดำเนินงานการจัดกิจกรรมเมื่อเสร็จสิ้นแต่ละกิจกรรมและผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมประเมินผลการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม (PNI_{modified} = 0.161)

ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในภาพรวมเท่ากับ 0.176 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาสร้างเป็นนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา (PNI_{modified} = 0.208) รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำผลจากการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญห การส่งเสริมพัฒนานักเรียน (PNI_{modified} = 0.187) และข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความภาคภูมิใจในความสำเร็จจากการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน (PNI_{modified} = 0.157)

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์

ข้อคำถาม	แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์
1. ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	
ท่านมีแนวทางในการร่วมกันกำหนดเกณฑ์ หรือข้อตกลงเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่จะดำเนินการส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านร่วมแก้ไขปัญหายังไร (PNI modified= 0.208)	1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูกำหนดเกณฑ์การส่งต่อนักเรียนของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูออกแบบแผนผังขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนภายในสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจัดทำคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อแนวทางปฏิบัติงานของสถานศึกษา 4) ครูที่ปรึกษาและครูผู้สอนในแต่ละรายวิชาร่วมกันสังเกตติดตามพฤติกรรมนักเรียนและรายงานผลเพื่อหาแนวทางส่งต่อนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มมีปัญหา
2. ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	
ท่านมีแนวทางในการดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่พฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านแก้ไขปัญหายังไร (PNI modified= 0.257)	1) ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการการส่งต่อนักเรียน กำหนดขั้นตอนการส่งต่อนักเรียน ดำเนินการตามแนวทางการส่งต่อนักเรียนและติดตามตรวจสอบการส่งต่อนักเรียนที่พฤติกรรมไม่ดี 2) ครูที่ปรึกษาและครูแนะแนวร่วมกันประเมินพฤติกรรมนักเรียนจัดทำบันทึกการส่งต่อนักเรียนรายงานข้อมูลนักเรียนและวิธีการช่วยเหลือนักเรียนที่ผ่านมา

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อคำถาม	แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์
3. ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	
ท่านมีแนวทางในการตรวจสอบถึงปัญหา อุปสรรคของการจัดกิจกรรมของงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างไร (PNI modified= 0.201)	1) ครูที่ปรึกษาและครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมจัดทำรายงานผลการ ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกชั้นตอน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมตรวจสอบผลการ ดำเนินงานจากรายงานผลการดำเนินงาน การประชุมคณะกรรมการ ดำเนินงาน หรือวิธีการอื่น ๆ 3) ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดให้ครูประเมินตนเองในด้านความรู้ ความสามารถในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
4. ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	
ท่านมีแนวทางในการนำผลการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาสร้าง เป็นนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา อย่างไร (PNI modified= 0.208)	1) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือ ออกแบบกิจกรรมวิธีการ หรือการวิจัย เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและจัดประกวดเพื่อส่ง สร้างการสำนึกนวัตกรรมใหม่ ๆ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาวัตกรรมการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน มอบรางวัลให้ครูผู้สร้างนวัตกรรม และกำหนดเป็นแนว ทางการปฏิบัติงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า คำดัชนี
ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันกำหนดเกณฑ์หรือข้อตกลงเกี่ยวกับ
พฤติกรรมของนักเรียนที่จะดำเนินการส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านร่วมแก้ไขปัญหานั้นเนื่องมาจากการ
ดำเนินการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านร่วมแก้ไขปัญหานั้นเป็นขั้นตอนหลังจากพบว่าสภาพปัญหา
ของนักเรียนนั้นมีความยาก ซับซ้อนเกินกว่าจะดูแลช่วยเหลือได้ การส่งต่อนักเรียนนั้นต้องร่วมกันศึกษาบริบท
วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา กำหนดเกณฑ์ข้อตกลง และหาแนวทางในการส่งต่อนักเรียน โดยต้องได้รับการ
ร่วมมือจากนักเรียนและผู้ปกครองของนักเรียนจึงจะสามารถดำเนินการส่งต่อนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559) ได้กล่าวว่า การส่งต่อเป็น

การที่ครูที่ปรึกษาดำเนินการหลังจากที่ได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปแล้ว ระยะเวลาหนึ่ง แต่นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือหรือนักเรียนไม่ดีขึ้น ครูประจำชั้น ครูที่ปรึกษาเห็นว่านักเรียนควรได้รับความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ โดยครูที่ปรึกษาสรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่และดำเนินการประสานส่งต่อนักเรียนให้ได้รับการช่วยเหลือต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิรากานต์ บุตรพรม. 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการส่งต่อ มีแนวทางการพัฒนาโดยครูที่ปรึกษามีการส่ง ต่อภายในของนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง ครูวิชาการ ครูอนามัย คณะครูร่วมกัน วิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลเพื่อการส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญภายนอกหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยเหลือต่อไป และติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ค่าดัชนีความต้องการ จำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่พฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านแก้ไขปัญหาย่างเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องจาก กระบวนการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ ปรึกษานั้นอาจมีบางกรณีที่มีความยากลำบากต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีสภาพปัญหาที่เฉพาะเจาะจงเกิน ความสามารถของครูที่ปรึกษา กรณีปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องร่วมกันวิเคราะห์วางแผนหาแนวทางในการส่ง ต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อร่วมแก้ไขปัญหานักเรียนต่อไป หากปล่อยไว้อาจทำให้ปัญหาลุกลามจน ยากต่อการแก้ไขได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559) ได้ กล่าวว่า การส่งต่อเป็นความร่วมมือกันของครูทุกคน และผู้บริหาร โดยมีผู้รับผิดชอบดำเนินการตามบริบทของ โรงเรียนและโครงสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพของแต่ละโรงเรียน การส่งต่อนักเรียน เป็นจรรยาบรรณวิชาชีพ จิตวิทยาการแนะแนวกล่าวว่า "ยุติการให้บริการที่นอกเหนือความสามารถของตน และส่งต่อไปยังบุคคลที่เหมาะสม" ถ้าเราไม่สามารถแก้ไขหรือเห็นว่าเป็นสัญญาณอันตรายต่อนักเรียนต้องส่ง ต่อผู้เชี่ยวชาญภายนอกด่วน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิรากานต์ บุตรพรม. 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง แนว ทางการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปาน กลาง สภาพที่พึงประสงค์ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการส่งต่อ

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ค่าดัชนี ความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคของการจัดกิจกรรม ของงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจาก การดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนต้องเผชิญกับสภาพปัญหาที่หลากหลาย สาเหตุของปัญหาหรือบริบทของปัญหาที่แตกต่างกันออกไป อาจทำให้กระบวนการดำเนินงานแบบเดิมนั้นไม่ได้ผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นจึงต้องร่วมกัน ตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรค เพื่อหาแนวทางปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นซึ่ง

สอดคล้องกับแนวคิดของ (อัมเรศ เนตาสีหิ. 2563) ได้กล่าวว่า การติดตามตรวจสอบเป็นการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ จัดทำเครื่องมือในการประเมิน รับฟังความคิดเห็น โดยการเปรียบเทียบข้อมูลก่อนและหลังการปฏิบัติงาน ถ้าผลลัพธ์ออกมาตามเป้าหมายก็จะนำไปจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานครั้งต่อไป แต่ถ้าผลลัพธ์ไม่เป็นไปตามเป้าหมายจะต้องหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัญชิสา แก้ววิเศษ. 2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมินและติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาสร้างเป็นนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่ต้องรับมือกับสภาพปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องร่วมกันขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ กำหนดเป็นนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาและเผยแพร่ให้สถานศึกษาอื่นนำไปประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (จิตติมา วรรณศรี. 2563) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมการบริหารการศึกษา เป็นสิ่งใหม่ที่ผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษาคิดค้นขึ้น สร้างขึ้นใหม่เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อาจมีลักษณะเป็นรูปธรรมหรือนามธรรม นำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารหน่วยงานการศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ยงควิโรจน์ เศษวงค์. 2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย ได้แก่ แนวการบริหารที่เป็นเลิศทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย และรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย (PTIDBEA Model)

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันกำหนดเกณฑ์หรือข้อตกลงเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่จะดำเนินการส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านร่วมแก้ไขปัญหานี้เนื่องจากกระบวนการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านร่วมแก้ไขปัญหานั้นขั้นตอนหลังจากนักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือแล้วแต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนได้ หรือระดับของปัญหานั้นยากเกินกว่าที่สถานศึกษาจะสามารถดูแลช่วยเหลือได้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรร่วมกันกำหนดเกณฑ์หรือ

ข้อตกลงเกี่ยวกับพฤติกรรมของในการดำเนินการส่งต่อนักเรียนให้ชัดเจน ออกแบบวิธีการส่งต่อและใช้เป็นแนวปฏิบัติเดียวกันของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2559) ได้กล่าวว่า การพิจารณาส่งต่อนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาคือ นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมไม่ดีขึ้นหรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา หรือสภาพปัญหาของนักเรียนเป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกรู้สึก ความซับซ้อนของสภาพจิตใจที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด หรือมีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือจากผู้เกี่ยวข้องอื่น

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูดำเนินการส่งต่อนักเรียนที่พฤติกรรมไม่ดีขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสม ทั้งนี้เนื่องมาจาก การดำเนินงานของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อาจมีบางกรณีที่นักเรียนได้เข้าสู่กระบวนการช่วยเหลือแล้วแต่นักเรียนยังคงมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น บางกรณีที่สภาพปัญหาที่เฉพาะเจาะจงเกินความสามารถของครูที่ปรึกษา ดังนั้นจึงต้องดำเนินการในขั้นต่อไปคือ การส่งต่อโดยการส่งต่อนักเรียนแบ่งออกเป็นส่งต่อภายในสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาครูที่ปรึกษา และครูแนะแนวร่วมกันประเมินพฤติกรรมนักเรียน วิเคราะห์วางแผนหาแนวทางในการส่งต่อนักเรียนต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักพัฒนาสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต. 2546) ได้กล่าวว่า การดำเนินการส่งต่อนักเรียน มีขั้นตอนการดำเนินการโดยครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียน สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือ วิธีการช่วยเหลือ และผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือที่ผ่านมา โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง และติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคของการจัดกิจกรรมของงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เนื่องมาจาก ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนที่ชัดเจน และต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อร่วมมือกันป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน และเมื่อดำเนินงานในทุก ๆ ขั้นตอนเสร็จสิ้นแล้วอีกกระบวนการหนึ่งที่สำคัญคือ การตรวจสอบถึงปัญหาอุปสรรคของการจัดกิจกรรมของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้เพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานและพัฒนาผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (วิริยยุทธ ชาติตะกาศ. 2556) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีการตรวจสอบและรายงานผลการดำเนินงานของแต่ละกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อแสดงความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการหรือไม่ อย่างไร นอกจากนี้ในบางกรณีอาจจะจัดให้มีคณะบุคคลเพื่อทำการตรวจสอบผลการดำเนินงานเป็นรายกรณีได้

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการศึกษาความต้องการจำเป็น ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ข้อที่มีดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูนำผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาสร้างเป็นนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจาก การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นภารกิจซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูต้องร่วมกันวางแผน ดำเนินงาน ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมสร้างเครื่องมือ ออกแบบกิจกรรม วิธีการ หรือการวิจัย เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการดำเนินงานซึ่งวิธีการที่สร้างขึ้นใหม่นี้คือนวัตกรรมใหม่ในการบริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (จิตติมา วรณศรี. 2563) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมการบริหารการศึกษา เป็นแนวทาง รูปแบบ ระบบ วิธีการ หรือกระบวนการการบริหารจัดการแบบใหม่ที่สร้างขึ้นเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการบริหารของสถานศึกษา องค์กรทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย นวัตกรรมบริหารส่วนใหญ่มีมาจากการปฏิบัติงานและกิจกรรมต่าง ๆ ตามขอบข่ายของการบริหารของสถานศึกษา ซึ่งอาจมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ความต้องการเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน รวมทั้งความต้องการเปลี่ยนแปลงภายนอก อาทิ ความต้องการของผู้ปกครองหรือสภาพแวดล้อมสังคมที่เปลี่ยนไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลที่ได้จากการศึกษามากำหนดเป็นแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42 จังหวัดนครสวรรค์ ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาอย่างเหมาะสม โดยมีข้อเสนอแนะแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูควรร่วมกันกำหนดเกณฑ์การส่งต่อนักเรียนของสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติเดียวกัน ออกแบบแผนผังขั้นตอนการส่งต่อนักเรียนภายในสถานศึกษา จัดทำคู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อแนวทางปฏิบัติงานของสถานศึกษา

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการการส่งต่อนักเรียนและร่วมกันกำหนดขั้นตอนการส่งต่อนักเรียน ดำเนินการตามแนวทางการส่งต่อนักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันประเมินพฤติกรรมนักเรียน จัดทำบันทึกการส่งต่อนักเรียน รายงานข้อมูลนักเรียนและวิธีการช่วยเหลือนักเรียนที่ผ่านมา

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผลในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรจัดทำรายงานผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกขั้นตอน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบผลการดำเนินงานจากรายงานผลการดำเนินงาน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูสร้างเครื่องมือ ออกแบบกิจกรรม วิธีการ หรือการวิจัย เกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และจัดประกวดเพื่อส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมดำเนินงานในงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จรัส อติวิทยากรณ์. (2554). หลักการและทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 2). สงขลา: เทมการพิมพ์.
- จิตติมา วรณศรี. (2563). นวัตกรรมสู่การพัฒนาสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.
- ธ สุนทรายุทธ. (2551). การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป ทฤษฎี วิจัย และปฏิบัติทางการศึกษา.
- ยงควิโรจน์ เศษวงค์. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- วิราภรณ์ บุตรพรม. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วีรยุทธ ชาดะกาญจน์. (2556). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42. (2563). แผนปฏิบัติการปีงบประมาณ 2563. กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2546). คู่มือระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 - 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6). กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางการดำเนินงาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อัญชิสา แก้ววิเศษ. (2560). การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา.

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อัมเรศ เนตาสีทธิ. (2563). การแนะแนวและการใช้เทคโนโลยีในการแนะแนว. กรุงเทพฯ: ดีไซน์เบอรี่.